

EU MERCOSUR Akkoord: een hoofdstuk over duurzame ontwikkeling zonder tanden.

In deze korte uiteenzetting m.b.t. de syndicale insteek op het EU MERCOSUR akkoord gaan we eerst in op de syndicale krachtlijnen voor een rechtvaardig Europees handelsbeleid als hefboom voor duurzame ontwikkeling. Vervolgens nemen we het EU MERCOSUR Associatie Akkoord onder de syndicale loep: is dit akkoord een hefboom voor duurzame ontwikkeling en voor waardig werk? D.w.z. is het een goed instrument voor promotie van duurzame tewerkstelling én voor bevorderen van respect voor mensenrechten, arbeidsrechten en milieunormen in de MERCOSUR regio en in EU?

1. Syndicale krachtlijnen voor een rechtvaardig Europees handelsbeleid als hefboom voor duurzame ontwikkeling

De Europese en Belgische vakbeweging erkennen eerst en vooral het belang van handel voor het scheppen van banen en voor duurzame economische groei; vakbonden zijn niet protectionistisch. Waar het voor de vakbeweging om draait, is dat het Europees handelsbeleid en de Europese handelsakkoorden waardig werk bevorderen en dat dus de naleving van de fundamentele arbeidsnormen van de Internationale Arbeidsorganisatie centraal staan in elk EU-handelsakkoord. Dat houdt ook de bescherming van onze eigen werknemers tegen sociale dumping in, met een gelijk speelveld voor beide partijen in het handelsakkoord! Secundo, dat het handelsbeleid coherent blijft met de doelstellingen van de European Green Deal; ook het bewaren van kwalitatieve openbare diensten en versterking van industriële basis van Europa zijn voor ons essentiële toetsstenen voor het handelsbeleid. **Dit betekent dat wij opkomen voor het herzien van het Europees handelsbeleid, met**

- a) **Handelsakkoorden met afdwingbare arbeidsnormen met sancties** in geval van arbeidsrechtenschendingen. Sterkere afdwingbaarheid van de Duurzame Ontwikkelingshoofdstukken in vrije handelsakkoorden. Maak van **arbeidsrechten** een **essentiële clause** van handelsakkoorden, met gerichte opschortingsclausule in geval van schending van werknemersrechten
 - i. **Ratificatie en implementatie van de 8 fundamentele arbeidsnormen** en andere pertinente geactualiseerde IAO conventies als **pre-conditie** voor aangaan van EU handelsonderhandelingen. Als het partnerland de IAO conventies niet heeft geratificeerd of geïmplementeerd, moet er een bindende **road map** komen die aangeeft hoe aan deze vereiste wordt voldaan.
 - ii. Voorzie een onafhankelijk **klachtenmechanisme**, met een onafhankelijk arbeidssecretariaat als deel van herziening van het geschillenmechanisme in het duurzaamheids hoofdstuk. Vakbonden en andere erkende onafhankelijke sociale middenveldorganisaties moeten rechtstreeks klachten kunnen indienen bij de CTEO. Onderzoeken moeten geïnitieerd worden binnen bepaalde tijdsgrenzen, eens de klacht werd ontvangen én moet ook bevindingsmissies op het terrein en hoorzittingen waar belanghebbenden gevraagd worden om te getuigen, omvatten. Van de CTEO wordt verwacht dat hij tijdig en gedetailleerd verslag uitbrengt aan de EU instellingen, met in begrip van het Europees Sociaal en Economisch Comité en aan de DAG mbt relevante kwesties én om regelmatig contact te onderhouden en te consulteren met sociale partners en belanghebbenden.
 - iii. Schending van arbeidsrechten zoals bepaald in het akkoord moeten door het geschillenmechanisme behandeld worden, ongeacht of deze schendingen al dan niet een directe impact hebben op de handel. De bepaling van de schending van arbeidsrechten moet gebaseerd zijn op de expertise van de IAO toezichtmechanismen en coherent zijn met haar bevindingen. Het geschillenmechanisme moet behoorlijk gefinancierd worden en ondersteund worden door de Europese Commissie voor een betekenisvolle vakbondsparticipatie, van EU en MERCOSUR vakbonden.

- b) **Sterkere participatie van sociaal middenveld.** *Monitoring en assessment mechanisms* met sociale partners en sociaal middenveld zijn nodig voor de opvolging van hoe het verdrag bijdraagt tot de sociale en ecologische duurzaamheid.. *Domestic Advisory Groups* (monitoring en assessment van het lopend handelsakkoord) met vakbonden en sociaal middenveld moeten worden versterkt, met onder-meer dwingende aanbevelingen voor gehele van handelsakkoord niet alleen voor het duurzame ontwikkelingshoofdstuk.”

2. EU Mercosur Associatie Akkoord onder de loep: hefboom voor duurzame ontwikkeling en waardig werk?

Is het EU Mercosur akkoord een goed instrument voor het scheppen van duurzame tewerkstelling. Welke prognoses zijn er voor de impact op tewerkstelling?

Volgens de *Sustainable Impact Assessment* studie uitgevoerd door LSE in opdracht van de Europese Commissie gepubliceerd in juli 2020, worden er slechts minimale welvaartsverbeteringen verwacht. Tegen 2032 zou het BBP stijgen met 0.1%, 0.2% en 0.3% voor respectievelijk de EU, Brazilië en Argentinië in een conservatief scenario en 0.1%, 0.3% en 0.7% in een ambitieus scenario. De verwachte loonstijgingen als gevolg van het akkoord liggen in dezelfde grootteorde. De cijfers over de verwachte exporttoename per sector vertellen wie de echte winnaars zijn van het MERCOSUR-akkoord. Voor MERCOSUR gaat het om de agro-business en de voedingsindustrie met een verwachte exportstijging van 22.8%. Die opening ‘betalen’ de MERCOSUR-landen met een grotere markttoegang voor industriële goederen uit de EU, waardoor de export van de EU in deze sector met 70 tot 90% zou stijgen. Merkwaardig genoeg stijgt ook de export van de EU in de agro-voedingssector met 35 à 40%; het gaat dan vooral om verwerkte voeding. Het beeld dat er een afruil is geweest is tussen de agro-business in MERCOSUR en de Europese technologische sector klopt grotendeels. De technologische sector in MERCOSUR bestaat voor een belangrijk deel uit Europese autoconstructeurs, die een groot belang hebben bij grotere trans-Atlantische handelsmogelijkheden. De gevolgen voor de interne MERCOSUR-markt zijn niet min : bestaande waardeketens (vooral tussen Argentinië en Brazilië) worden doorbroken, en de impactstudie van de London School of Economics voorspelt een algemene productiedaling in de sectoren machines, auto-onderdelen en metaalproducten.

Is het EU Mercosur Associatie Akkoord een hefboom voor respect voor arbeidsrechten en mensenrechten?

Woord vooraf. Er loopt behoorlijk wat mis met respect voor Mensenrechten en arbeidsrechten in de MERCOSUR regio en inzonderheid in Brazilië. Human Rights Watch bracht in 2020 een vernietigend verslag uit over het respect van de mensenrechten onder president Bolsonaro. Het rapport meldt maar liefst 6.600 dodelijke slachtoffers door politiegeweld, folterpraktijken voor gevangenen, schendingen van rechten van kinderen, migranten, vrouwen, seksuele minderheden en inheemse bevolkingen. Het Internationaal Vakverbond (IVV) heeft in de *Wereldwijde Arbeidsrechten Index*¹ van 2020 Brazilië op de lijst gezet van tien slechtste landen ter wereld m.b.t. het respect voor arbeidsrechten, wegens geweldplegingen op vakbondsafgevaardigden en afbraak van het recht op collectieve onderhandelingen. Brazilië heeft de fundamentele arbeidsnorm van de IAO m.b.t. vakbondsvrijheid (Conventie 87) niet geratificeerd. Brazilië werd in 2019 voor de Commissie mbt Toepassing van de Normen van de IAO gedaagd voor schending van Conventie 98 m.b.t. de sociale dialoog. De andere MERCOSUR-lidstaten hebben wel alle fundamentele arbeidsnormen² geratificeerd. In Brazilië is er verder een groot probleem van kinderarbeid en van dwangarbeid, vooral op de grote op export gerichte landbouwbedrijven. In de periode van 2000 tot 2015 werd onder de regering van president Lula van de

¹ <https://www.ituc-csi.org/ituc-global-rights-index-2019> <https://www.ituc-csi.org/ituc-global-rights-index-2019>

² Vrijheid van syndicale organisatie en collectief onderhandelen, verbod op dwangarbeid, verbod op kinderarbeid, verbod op discriminatie op de werkvloer

Arbeiderspartij (PT) grote vooruitgang geboekt in de programma's van bestrijding van dwangarbeid en kinderarbeid, maar die programma's werden onder Bolsonaro teruggedraaid. De MERCOSUR-lidstaten kenden in de periode 2000-2015 een vooruitgang in sociale ontwikkeling, op het vlak van kwalitatieve jobs, inkomens, sociale bescherming en de strijd tegen ongelijkheid, maar in Argentinië en Brazilië werd meer recent onder de rechtse regeringen van Bolsonaro en Macri een achteruitgang geboekt op vlak van sociale ontwikkeling en arbeidsrechten.

Besluit EU MERCOSUR ASSOCIATIE AKKOORD Geen Goed Instrument voor bevordering arbeidsrechten en mensenrechten

De ervaring met andere handelsakkoorden zoals EU-Colombia of EU-Korea leren dat de zwakke overlegmechanismen absoluut niet zullen volstaan om regeringen die niet echt geïnteresseerd zijn in de bescherming van arbeids- of mensenrechten aan te zetten om andere pistes te volgen.

Het EU MERCOSUR ASSOCIATIE AKKOORD voldoet niet aan de toetsstenen die de syndicale beweging in Europa in nauw overleg met de vakbonden van de MERCOSUR regio voorop stellen voor Europese handelsakkoorden die mensenrechten, arbeidsrechten én milieunormen én waardig werk en duurzame inclusieve groei bevorderen. Waarom? In hoofdzaak:

- omdat het duurzaam ontwikkelingshoofdstuk tandoeloo blijft, dwz er zijn geen sancties voorzien in geval van niet naleving van bepalingen in het duurzame ontwikkelingshoofdstuk. Er is **géén pré-ratificatie van fundamentele arbeidsnormen en ook geen road map voorzien naar ratificatie** noch concrete maatregelen voor monitoring van implementatie van de IAO conventies
- omdat er **onvoldoende mechanismes voorzien zijn voor een effectieve participatie van sociale partners** in de monitoring van de implementatie van het verdrag én duurzame ontwikkeling hoofdstuk; geen voorgesteld Gemengd Comité EESC – ECO_SOC Forum MERCOSUR of Labour forum

De vakbeweging in Europa én in MERCOSUR is wél voor een samenwerkingsakkoord (politiek, cultureel, sociaal en economisch), waar handel ontwikkeling *dient* en met een **duurzaamheidshoofdstuk met tanden**.